

Research Paper

Psychometric Properties of the Passive-Aggression Questionnaire in an Iranian Sample

Zekrollah Morovati^{1*} , Mahtab Danyali²

1. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran
2. M.A Student in Cognitive Psychology, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Article info:

Received: 25.05.2025
Revised: 13.06.2025
Accepted: 18.06.2025

Keywords:

psychometric properties,
passive aggression,
reliability, validity

Publisher: University of Zanjan

Abstract

Passive aggression is an indirect and covert behavior in which individuals, instead of expressing anger openly, use strategies such as procrastination, avoidance, sarcasm, or indifference to show dissatisfaction. This behavior can negatively impact interpersonal relationships and lead to hidden conflicts. The aim of this study was to validate the Passive-Aggression Questionnaire (PAQ) in an Iranian sample. This applied research employed a descriptive-correlational method, and the psychometric properties of the tool were assessed through reliability and validity analyses. Cronbach's alpha and test-retest reliability were used to examine reliability, while various validity measures -including content validity, construct validity, convergent validity, and item analysis- were applied. Convenience sampling was used, with the target population consisting of young adults aged 18–35 in Zanjan, Iran; a total of 334 participants were included in the final analysis. The results indicated that Cronbach's alpha for the total scale was 0.80, while for the other-directed and self-directed subscales, it was 0.72 and 0.77, respectively, demonstrating good internal consistency. Additionally, a test-retest correlation of 0.87 confirmed high reliability. Content validity was verified using CVR and CVI indices, and confirmatory factor analysis supported the two-factor structure of the questionnaire. Convergent validity analysis revealed significant correlations between passive aggression and measures of depression, anxiety, stress (DASS-21) and psychological well-being. Overall, the PAQ demonstrated good validity and reliability and can be used as a reliable tool for assessing passive aggression in the Iranian population.

Use your device to scan and read the article online

Citation: Morovati, Z & Danyali, M. (2025). Psychometric properties of the Passive-Aggression Questionnaire in an Iranian sample. *Iranian Journal of Psychoeducational Assessment*, 1 (1), 156-170. <https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.726690>

***Corresponding Author:** Zekrollah Morovati

Address: Department of psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Email: z_morovati@znu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Aggression can be defined as a behavior or behavioral tendency aimed at harming another person physically, verbally, or psychologically (Tian, 2019). It is generally categorized into active and passive types. Active aggression includes harmful behaviors, while passive aggression involves refraining from beneficial actions (Allen & Anderson, 2017). Aggression is considered a harmful behavior, not a personality trait, emotion, or cognition (Baron & Richardson, 2004). From an evolutionary perspective, aggression was likely adaptive, with genetic traits promoting aggressive behavior increasing survival (Veroude et al., 2016). While active aggression has been widely studied with robust theoretical frameworks and psychometric tools, research on passive-aggressive behavior remains limited (Parrott & Giancola, 2007). The term “passive aggression” was first clinically used during World War II to describe soldiers who disobeyed orders (Millon, 1981), and has since been present in various personality disorder models (Abraham, 1924; Fenichel, 1945; Reich, 1949). Despite being included in early DSM editions (APA, 1952), the construct lost its distinctiveness over time and was eventually removed in DSM-5 (APA, 2013; Schanz et al., 2021). Passive aggression, rooted in personality and shaped by early negative experiences such as abuse and poor parenting, can be damaging to both individuals and society (Johnson et al., 2006; Grover et al., 2007). It is associated with depression, self-harm, and stress-related disorders (Baykara & Alban, 2018; Santana et al., 2017). Given its significance, the Test of Passive Aggression (TPA) was developed by Schanz et al. (2021). The current study aimed to validate the Persian version of TPA in an Iranian sample.

Methods

A convenience sample of 334 young adults aged 18 to 35 ($M = 26.89$, $SD = 10.25$) from Zanjan, Iran, participated in this study. Data were collected via an online survey distributed through the Porsline platform. The final sample consisted of 195 women and 139 men. Instruments used included the Persian-translated TPA (Schanz et al., 2021), the Psychological Well-being Scale (Ryff & Keyes, 1995; Sadati Firoozabadi & Malatef, 2017), and the Depression, Anxiety, and Stress Scale (DASS-21; Lovibond & Lovibond, 2002; Sahebi et al., 2005).

Results

The psychometric evaluation of the scale yielded the following results across reliability and validity, assessments.

Reliability: The Cronbach’s alpha was 0.80 for the total scale, 0.72 for the other-directed subscale, and 0.77 for the self-directed subscale, indicating acceptable internal consistency. These values are slightly lower than those reported by Schanz et al. (2021), who found alpha values between 0.83–0.86 for other-directed and 0.84–0.89 for self-directed subscales, possibly due to cultural differences, vocabulary interpretation, and sample demographics. Lim and Suh (2022) reported an even higher alpha of 0.93 for their Passive Aggression Scale (PAS). Test-retest reliability after a one-week interval in a subset of 18 students showed an intraclass correlation of 0.87, comparable to the 0.86 correlation found in Schanz et al. (2021).

Content Validity: Qualitative content validity was confirmed through consultation with five clinical psychology and psychometrics experts, leading to minor revisions for clarity. Quantitative indices also supported the scale’s content validity: CVR values exceeded 0.80, and CVI values exceeded 0.90 for all items, indicating strong relevance and clarity. Notably, CVR and CVI were not reported in Schanz et al.’s (2021) study, making this an additional strength of the present validation.

Item Validity: Item-total correlations ranged from 0.30 to 0.51 for the other-directed subscale and 0.35 to 0.73 for the self-directed subscale. These are slightly lower than Schanz et al. (2021), who reported 0.36–0.66 and 0.38–0.73, respectively. This variation may be due to the narrower age range of the current sample or differences in participation incentives. Schanz et al. collected data during the COVID-19 pandemic with financial incentives, while the current study did not

offer compensation.

Construct Validity: Confirmatory factor analysis (CFA) using LISREL 10.2 confirmed a two-factor structure. Model fit indices indicated a good fit: $X^2/df = 1.49$, RMSEA = 0.038, GFI = 0.92, AGFI = 0.90, SRMR = 0.04, TLI = 0.92, IFI = 0.93, and CFI = 0.93. These results replicate the factor structure found in the original study (Schanz et al., 2021), suggesting that the two-factor model is applicable to Iranian participants.

Convergent Validity: As expected, the TPA showed significant positive correlations with depression ($r = 0.27$), anxiety ($r = 0.25$), and stress ($r = 0.33$), indicating that higher passive aggression is associated with lower psychological well-being. These findings align with Schanz et al. (2021), who reported correlations of $r = -0.34$ (depression), $r = -0.30$ (anxiety), and $r = -0.32$ (loneliness), as well as a positive correlation with well-being ($r = 0.41$).

Conclusion

This study demonstrates that the Persian version of the TPA has acceptable psychometric properties, including reliability and validity, making it suitable for use among Iranian youth. Internal consistency and test-retest reliability are comparable to the original version, and the two-factor structure is preserved in this cultural context. Content and item validity indices confirm that items are theoretically and practically relevant. Despite lower item-total correlations in some areas, these remained within acceptable ranges. The significant associations between passive-aggressive traits and indicators of poor mental health, such as depression and anxiety, confirm the scale's convergent validity and support theoretical assumptions about the maladaptive nature of passive aggression (Beck, 1996; Pretzer & Beck, 1996). These findings emphasize the relevance of using TPA for early identification and intervention in individuals prone to passive-aggressive behaviors, which may otherwise remain hidden and unaddressed. Overall, the Persian version of the TPA exhibits sound psychometric properties and can serve as a reliable instrument for assessing passive-aggressive behavior in the Iranian population. The current structure is validated for use in the general population. Future studies are encouraged to evaluate the tool in clinical samples, explore age and gender differences, and employ qualitative methods such as interviews for deeper insights into the construct.

Ethical Considerations

All participants provided informed consent prior to participation. Confidentiality of data and voluntary participation were emphasized throughout the study.

Funding

This study received no external funding. All costs related to research and publication were borne by the authors.

Authors' Contributions

In this study, Zekrollah Morovati contributed to ideation, theoretical framework development, topic selection, and correspondence, while Mahtab Danyali participated in data collection and data analysis. Both authors collaborated in writing and structuring the manuscript.

Conflicts of interest

The authors declare that they have no conflicts of interest.

مقاله پژوهشی

بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه در نمونه ایرانی

ذکراله مروتی^{۱*}، مهتاب دانیالی^۲

۱. دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی شناختی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

چکیده

پرخاشگری منفعلانه نوعی رفتار پنهان است که فرد به جای ابراز مستقیم خشم، از راهکارهایی مانند طفره‌روی، کنایه یا بی‌تفاوتی برای نشان دادن نارضایتی استفاده می‌کند. این رفتار می‌تواند بر روابط فرد تأثیر منفی گذاشته و منجر به بروز تعارضات پنهان شود. هدف این پژوهش، اعتبارسنجی پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه در نمونه ایرانی بود. پژوهش حاضر از نوع کاربردی با روش توصیفی-همبستگی انجام شد. در این تحقیق، از آلفای کرونباخ و آزمون بازآزمایی برای سنجش اعتبار و از روش‌های مختلف روایی شامل روایی محتوایی، روایی سازه، روایی همگرا و روایی سؤال‌ها استفاده شد. برای نمونه‌گیری از روش در دسترس و جامعه هدف جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال شهر زنجان بود که از بین آنها نمونه‌ای به تعداد ۳۳۴ نفر با روش در دسترس انتخاب و مطالعه شدند. ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۰ و برای عوامل دیگران محور و خودمحور به ترتیب ۰/۷۲ و ۰/۷۷ به دست آمد که مقادیر مطلوبی هستند. همچنین، همبستگی ۰/۸۷ در آزمون بازآزمایی گواهی بر پایایی مقیاس است. روایی محتوایی مقیاس با محاسبه شاخص‌های CVI و CVR تأیید شد و تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که مدل دو عاملی پرسشنامه به طور مطلوب با داده‌ها برازش دارد. همچنین، نتایج روایی همگرا نشان داد که مقیاس پرخاشگری منفعلانه با پرسشنامه افسردگی (۰/۲۷)، اضطراب و استرس (۰/۲۵) و پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی (۰/۳۳) همبستگی معناداری دارد. در مجموع، این مقیاس از اعتبار و روایی مطلوبی برخوردار است و می‌تواند به‌عنوان ابزاری معتبر برای ارزیابی پرخاشگری منفعلانه در جامعه ایرانی استفاده شود.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۱۱

تاریخ داوری: ۱۴۰۴/۰۳/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۸

واژه‌های کلیدی:

پرسشنامه بدبینی دفاعی، انتظار منفی، درگیری ذهنی، روانسنجی

ناشر: دانشگاه زنجان

استناد: مروتی، ذکراله و دانیالی. (۱۴۰۴). بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه در نمونه ایرانی.

سنجش روانی تربیتی، (۱۱)، ۱۵۶-۱۷۰.

<https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.726690>

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

* نویسنده مسئول: ذکراله مروتی

نشانی: گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

پست الکترونیکی: z_morovati@znu.ac.ir

مقدمه

پرخاشگری^۱ را می‌توان به عنوان یک رفتار یا گرایش رفتاری تعریف کرد که هدف آن آسیب رساندن به شخص دیگری، از نظر فیزیکی، کلامی و یا روانی است (تیان^۲، ۲۰۱۹). این رفتار به دو دسته اصلی فعال و غیرفعال تقسیم‌بندی می‌شود. پرخاشگری فعال^۳ شامل رفتارهای مضر و پرخاشگری منفعلانه^۴ شامل خودداری از انجام رفتارهای سودمند است. به عنوان مثال، لگد زدن یا توهین به کسی به عنوان پرخاشگری فعال در نظر گرفته می‌شود؛ در حالی که عملاً فراموش کردن دعوت کردن کسی به یک مهمانی و یا خودداری از کمک به کسی که در حال غرق شدن است، هر دو به عنوان پرخاشگری غیرفعال در نظر گرفته می‌شوند. در واقع، مورد دوم با توجه به شدت آن می‌تواند به عنوان خشونت غیرفعال^۵ در نظر گرفته شود (آلن و اندرسون^۶، ۲۰۱۷). بنابراین، پرخاشگری به عنوان یک رفتار زبان بار شناخته می‌شود، نه به عنوان یک ویژگی شخصیتی (مانند تکانشگری^۷)، همچنان (مانند خشم^۸)، یا شناخت (مانند تعبیر خصمانه^۹) (بارون و ریچاردسون^{۱۰}، ۲۰۰۴). در طول مراحل اولیه تکامل انسان، پرخاشگری احتمالاً یک ویژگی سازگار بوده است، همانطور که این رفتار همچنان برای بسیاری از حیوانات در حیات وحش وجود دارد. در آن دوره زمانی، افرادی که دارای انواع ژن‌هایی بودند که پرخاشگری را ترویج می‌کردند، بیشتر از افراد دیگر زنده می‌ماندند. این گونه‌ها در ژنوم انسان باقی مانده‌اند و تا حدی توضیح می‌دهند که چرا برخی افراد رفتارهای پرخاشگرانه از خود نشان می‌دهند (ورود^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۶). این دیدگاه بر ویژگی انطباق‌پذیری^{۱۲} رفتار پرخاشگرانه تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که این رفتار صرفاً یک ویژگی ذاتی نیست، بلکه یک پاسخ سازگارانه است که تحت تأثیر عوامل محیطی قرار می‌گیرد. این پاسخ سازگارانه هم در افراد عادی و هم در بیماران بالینی قابل مشاهده است و نشان‌دهنده اهمیت گسترده آن است (لیو^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۲).

پرخاشگری فعال به طور گسترده‌ای مورد بررسی قرار گرفته است که این امر در وجود چارچوب‌های نظری شناخته‌شده و بسیاری از آزمون‌های روانسنجی منعکس می‌شود. در مقابل، تحقیقات در مورد رفتار منفعل-پرخاشگرانه نسبتاً اندک است که منجر به تعداد کمتری از نظریه‌ها و کمبود ابزارهای روانسنجی می‌شود (پاروت و جیانکولا^{۱۴}، ۲۰۰۷). اصطلاح پرخاشگری منفعلانه برای اولین بار در طول جنگ جهانی دوم به طور بالینی برای توصیف سربازانی که از پیروی از دستورات افسران خودداری می‌کردند، مورد استفاده قرار گرفت (میلون^{۱۵}، ۱۹۸۱). با این حال، این مفهوم نزدیک به یک قرن است که در نظریه‌های بالینی، به‌ویژه در قالب شخصیت‌های مقعدی یا مازوخیستی، نقشی محوری داشته و در مدل‌های مختلف اختلال شخصیت از دیدگاه‌های نظری گوناگون نیز دیده می‌شود (ابراهام^{۱۶}، ۱۹۲۴؛ فینیشل^{۱۷}، ۱۹۴۵؛ رایش^{۱۸}، ۱۹۴۹). اختلال شخصیت پرخاشگر-منفعل در نسخه اول راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی (DSM) گنجانده شد و در درجه اول با مجموعه‌ای از علائم رفتاری (مانند تعلل) مشخص می‌شد (انجمن روان‌پزشکی آمریکا^{۱۹}، ۱۹۵۲). با این حال، در طول ویرایش‌های مختلف DSM، این مفهوم ویژگی متمایز خود را از دست داد و بعداً به اختلال شخصیت منفی‌گرا^{۲۰} تغییر یافت. در نتیجه، علائم هیجانی (مانند بی‌حوصلگی^{۲۱}) و ویژگی‌های شناختی (مانند نگرش‌های منفی‌گرایانه^{۲۲}) به آن اضافه شدند و این امر منجر به همپوشانی زیاد آن با سایر اختلال‌های شخصیت شد (هاپوود و رایت، ۲۰۱۲). این ابهام منجر به کاهش تحقیقات در مورد اختلال شخصیت پرخاشگر-منفعل و در نهایت حذف آن از DSM-5 شد (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳؛ شانز^{۲۳} و همکاران، ۲۰۲۱).

اگرچه پرخاشگری منفعلانه در سیستم تشخیصی اختلالات روانی گنجانده نشده است، نباید آن را نادیده گرفت. پرخاشگری منفعلانه از اعماق شخصیت فرد سرچشمه می‌گیرد و از طریق رفتارهای مختلف می‌تواند منجر به آسیب شود. مطالعات قبلی نشان داده است که پرخاشگری منفعلانه ممکن است در سرشت فرد باشد، زیرا دارای عوامل ژنتیکی است و در نتیجه تجربیات ناراحت‌کننده اولیه در خانه (از جمله سوء استفاده^{۲۴} و فرزندپروری منفی) ایجاد می‌شود (جانسون^{۲۵} و همکاران، ۲۰۰۶؛ گروور^{۲۶} و همکاران، ۲۰۰۷). پرخاشگری منفعلانه ممکن است با ممانعت از انجام فعالیت‌های ضروری به فرد آسیب برساند. همچنین این رفتار می‌تواند به طور کلی برای جامعه نیز آسیب‌زا باشد و منجر به اقدامات منفی مانند عدم حمایت اجتماعی از دیگران یا نادیده گرفتن خواسته‌ها و نیازهای روانی دیگران شود (بارون و ریچاردسون، ۲۰۰۴). پرخاشگری منفعلانه همچنین می‌تواند بر سلامت روان نیز تأثیر منفی بگذارد و باعث آسیب به خود^{۲۷}، افسردگی^{۲۸}، اختلالات خوردن^{۲۹} و اختلالات مرتبط با استرس مانند اختلال استرس حاد^{۳۰} شود (بابکارا و آلبن^{۳۱}، ۲۰۱۸؛

1 Aggression
2 Tian
3 Active Aggression
4 Passive Aggression
5 Passive Violence
6 Allen & Anderson
7 Impulsivity
8 Anger
9 Hostile Attribution
10 Baron & Richardson
11 Veroude
12 Adaptability
13 Liu
14 Parrott & Giancola
15 Millon
16 Abraham

17 Fenichel
18 Reich
19 American Psychiatric Association
20 Negativistic Personality Disorder
21 Moodiness
22 Negativistic Attitudes
23 Schanz
24 Abuse
25 Johnson
26 Grover
27 Self-harm
28 Depression
29 Eating Disorders
30 Acute Stress Disorder
31 Baykara & Alban

فیوکس و ریوم، ۱۹۷۷؛ تورجمن^۲ و همکاران، ۱۹۹۷؛ سانتانا^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). یک در نظریه شناختی خود، پرخاشگری منفعلانه را به عنوان یک واکنش بیمارگونه بر اساس باور تحریف شده^۴ فرد مبنی بر اینکه به طور ناعادلانه توسط دیگران کنترل یا مانع می‌شود، می‌بیند (پرتزر و بک^۵، ۱۹۹۶). روانکاوان ممکن است آن را به عنوان یک الگوی آسیب‌شناختی ببینند که زمانی رخ می‌دهد که فراخود^۶ یک فرد در خود^۷ فرد درگیر است اما به طور کامل بر آن تأثیر نمی‌گذارد (کرنبرگ^۸، ۱۹۷۶). تاکنون پرخاشگری منفعلانه به عنوان یک مکانیسم دفاعی^۹ نابالغ که تعارضات عاطفی را سرکوب می‌کند و رفتارهای حل مسئله غیرموثر را ایجاد می‌کند، اندازه‌گیری شده است. همچنین برخی مطالعات به این نتیجه رسیده‌اند که این ویژگی‌های منفعل- پرخاشگرانه ممکن است نسبتاً پایدار بوده و توسط عوامل استرس زای داخلی یا خارجی تحریک شوند (هاپوود^{۱۰}، ۲۰۱۸؛ نیوتون^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۵).

پرخاشگری منفعلانه به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی آسیب‌شناختی شناخته می‌شود، و با وجود توسعه ابزارهای مختلف برای سنجش پرخاشگری، به نظر می‌رسد که پرخاشگری منفعلانه به طور خاص کمتر مورد توجه قرار گرفته است. با این حال این متغیر نیاز به توجه دقیق دارد زیرا بر افراد و جامعه تأثیر منفی می‌گذارد (لیم و سو^{۱۲}، ۲۰۲۲). پرسشنامه پرخاشگری (AQ)، که توسط باس و پری^{۱۳} در سال ۱۹۹۲ تهیه شد؛ یکی از پرکاربردترین ابزارها برای سنجش پرخاشگری است. این مقیاس خود گزارشی چهار بعد پرخاشگری را ارزیابی می‌کند: پرخاشگری فیزیکی^{۱۴}، پرخاشگری کلامی^{۱۵}، خصومت و خشم (ردندو^{۱۶} و همکاران، ۲۰۱۷). مقیاس رفتار پرخاشگرانه (ABS)، یک معیار مشاهده ای است که به طور خاص برای افراد مسن طراحی شده است. این مقیاس، آزار کلامی و فیزیکی و همچنین رفتارهای اجتماعی نامناسب را در طی یک دوره یک هفته‌ای ارزیابی می‌کند (راویتس^{۱۷} و همکاران، ۲۰۲۱). مقیاس تاریخچه زندگی پرخاشگری (LHA) بر پرخاشگری صفت در نوجوانان متمرکز است. این پرسشنامه که شامل ۹ مورد است، رفتارهای پرخاشگرانه و پیامدهای آن را نشان می‌دهد. این مقیاس سازگاری درونی و روایی سازه خوبی را در زمینه‌های مختلف فرهنگی نشان داده است (استوانویچ^{۱۸} و همکاران، ۲۰۲۲).

آزمون‌های بالینی (مانند پرسشنامه پرخاشگری AQ) به جای ارزیابی رفتار پرخاشگری منفعلانه به طور خاص، به ارزیابی دسته‌های نوسولوژیکی^{۱۹} گسترده‌تری (از جمله شناخت‌ها، احساسات و ویژگی‌های شخصیتی) می‌پردازند. علاوه بر این، آزمون‌های روانسنجی از حوزه‌های روان‌شناختی دیگر، رفتار پرخاشگری منفعلانه را در زمینه‌های بسیار خاص (مانند محیط کار) یا از دیدگاه قربانی به جای مجرم (مثلاً در مورد طرد اجتماعی) ارزیابی می‌کنند و بنابراین در زمینه بالینی و یا عمومی قابل استفاده نیستند (ویلیامز و سامر^{۲۰}، ۱۹۹۷؛ نئومان و بارون^{۲۱}، ۱۹۹۸، ۲۰۰۵). پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه^{۲۲} (TPA) ابزاری ۲۴ سؤالی است که توسط شانز و همکاران (۲۰۲۱) برای سنجش رفتارهای پرخاشگرانه منفعل طراحی شده است. این پرسشنامه دارای دو خرده‌مقیاس پرخاشگری منفعلانه خودمحور^{۲۳} و دیگران محور^{۲۴} TPA است که با هدف سنجش دقیق‌تر این نوع پرخاشگری، به ویژه در نمونه‌های بالینی و دانشجویی مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به اهمیت موضوع و محدودیت پرسشنامه‌های معتبر در این زمینه، پژوهش حاضر بررسی ویژگی‌های روانسنجی آزمون پرخاشگری منفعلانه در نمونه ایرانی را هدف قرار داده است.

روش پژوهش

این پژوهش با رویکردی کاربردی طراحی شده و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، در دسته تحقیقات توصیفی-همبستگی به طور خاص تحلیل ماتریس وارپانس-کواریانس است. در این مطالعه، ویژگی‌های روانسنجی ابزار از طریق بررسی اعتبار^{۲۵} و روایی^{۲۶} ارزیابی شد. برای سنجش اعتبار، آلفای کرونباخ و آزمون بازآزمایی محاسبه و تحلیل شدند. همچنین، روایی ابزار از جنبه‌های مختلف مورد ارزیابی قرار گرفت که در ادامه آمده است.

روایی گویه‌ها^{۲۷}: بررسی همبستگی هر گویه با نمره کل.

روایی محتوایی^{۲۸}: ارزیابی بر اساس نظر متخصصان و محاسبه شاخص‌های کمی نسبت روایی محتوایی^{۲۹} (CVR) و شاخص روایی محتوایی^{۳۰} (CVI).

- 1 Fuchs & Rehm
- 2 Tordjman
- 3 Santana
- 4 Distorted belief
- 5 Pretzer & Beck
- 6 Super-ego
- 7 Ego
- 8 Kernberg
- 9 Defense mechanism
- 10 Hopwood
- 11 Newton
- 12 Lim & Suh
- 13 Buss and Perry
- 14 Physical Aggression
- 15 Verbal Aggression
- 16 Redondo

- 17 Ravyts
- 18 Stevanovic
- 19 Nosological
- 20 Williams & Sommer
- 21 Neuman & Baron
- 22 Test of passive aggression
- 23 Self-directed
- 24 Other-directed
- 25 Reliability
- 26 Validity
- 27 Item validity
- 28 Content validity
- 29 Content Validity Ratio
- 30 Content Validity Index

روایی همگرا^۱: تحلیل ارتباط ابزار با نتایج مرتبط با افسردگی، اضطراب و بهزیستی روان‌شناختی.
روایی سازهای^۲: بررسی از طریق تحلیل عاملی تأییدی.

مشارکت‌کنندگان

جامعه این پژوهش عبارت از جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال شهر زنجان در نیمه دوم سال ۱۴۰۳ بودند. به منظور انتخاب نمونه از این جامعه از روش نمونه‌گیری در دسترس و برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران^۳ استفاده شد. در این فرمول با حجم جامعه نامشخص و با سطح خطای پنج صدم تعداد ۳۲۰ نفر تعیین شد. اما با نظر گرفتن احتمال بی‌پاسخی، پرسشنامه‌ها بین ۳۵۰ تن از افراد توزیع شد. در نهایت پس از کنار گذاشتن ۱۶ پرسشنامه با اطلاعات ناقص اطلاعات ۳۳۴ شرکت‌کننده وارد تحلیل نهایی شدند. مقیاس اندازه‌گیری پژوهش به صورت برخط در بستر پایگاه اینترنتی PORSLINE بین شرکت‌کنندگان توزیع شد و پس از توضیح اهداف پژوهش و تأکید بر حفظ محرمانگی و داوطلبانه بودن، رضایت آن‌ها برای شرکت در پژوهش کسب شد. از بین ۳۳۴ شرکت‌کننده در این پژوهش ۱۹۵ تن دختر و ۱۳۹ تن پسر بودند. ۵۸ نفر دیپلم، ۸۰ نفر دانش‌آموخته کارشناسی، ۹۵ نفر دانشجوی کارشناسی، ۵۵ نفر دانش‌آموخته کارشناسی ارشد و ۴۶ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد بودند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۶/۸۹ و انحراف معیار آن ۱۰/۲۵ بود.

ابزار پژوهش

برای جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش از سه پرسشنامه استفاده شد که هر کدام در ادامه توضیح داده شده‌اند.

پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه (TPA): پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه توسط شانز و همکاران (۲۰۲۱)، برای اندازه‌گیری پرخاشگری منفعلانه خود محور و دیگران محور ساخته و اعتباریابی شد. این پرسشنامه دارای ۳۶ سؤال و دو خرده مقیاس پرخاشگری منفعلانه خودمحور و دیگران محور بوده و در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۶) است. طراحی شده است. گویه‌های این پرسشنامه در پیوست آمده است.

پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی^۴ (RSPWB): این شاخص را ریف^۵ در سال ۱۹۸۰ طراحی کرد. فرم اصلی از ۱۲۰ سؤال تشکیل شده است، ولی در مطالعات بعدی فرم‌های کوتاه‌تر ۸۴ و ۵۴ سؤالی نیز تهیه شد. در این پژوهش از فرم ۱۸ سؤالی (ریف و کیز^۶، ۱۹۹۵) استفاده شده است. این مقیاس دارای ۶ خرده مقیاس پذیرش خود، رابطه مثبت با دیگران، خودمختاری، زندگی هدفمند، رشد شخصی و تسلط بر محیط بوده و دارای مقیاس لیکرت ۶ درجه‌ای از (کاملاً مخالفم=۱) تا (کاملاً موافقم=۶) است. اعتبار و روایی این پرسشنامه در ایران توسط ساداتی فیروزآبادی و همکاران (۱۳۹۶) بررسی و تأیید شده است.

مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس^۷ (DASS21): این مقیاس در سال ۲۰۰۲ توسط لویباند و لویباند^۸ طراحی شده و سه خرده مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس را در مقیاس ۴ درجه‌ای از ۰ تا ۳ می‌سنجد. دامنه پاسخ‌ها از هرگز تا همیشه متفاوت است. برای هرگز نمره ۰، برای تا حدودی نمره ۱، برای گاهی/وقایع نمره ۲ و برای همیشه نمره ۳ داده می‌شود. روایی و پایایی این پرسشنامه در ایران توسط صاحبی و همکاران (۱۳۸۴) بررسی و تأیید شد.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ اطلاعات توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار هر گویه، همبستگی گویه با نمره کل مقیاس و کجی و کشیدگی گزارش شده‌اند. همچنین دو شاخص CVI و CVR نیز برای ارزیابی روایی محتوایی گزارش شده‌اند.

اعتبار: ضریب آلفای کرونباخ برای عامل دیگران محور ۰/۷۲، برای عامل خود محور ۰/۷۷ و برای کل مقیاس ۰/۸۰ به دست آمده است که در سطح قابل قبول است. پایایی آزمون با دو بار اجرای آزمون با فاصله یک هفته در یک گروه ۱۸ نفری از دانشجویان با همبستگی درون طبقه‌ای محاسبه شد. همبستگی ۰/۸۷ بین دو بار اجرای آزمون در یک گروه، شاهدی برای اعتبار مقیاس است. با این بررسی اعتبار و پایایی مقیاس پرخاشگری منفعلانه تأیید شد.

روایی گویه: روایی گویه از طریق همبستگی گویه و نمره کل پرسشنامه ارزیابی شد. این شاخص که با عنوان ضریب تشخیص سؤال نیز شناخته می‌شود در شناسایی سؤال‌هایی که موضوع متفاوت یا ناهمسو با هدف اصلی پرسشنامه را می‌سنجد مفید است. گویه‌هایی که دارای رابطه معنی‌دار هستند همسو و موافق با نمره کل پرسشنامه عمل می‌کنند. طبق اطلاعات جدول ۱ همه گویه‌ها رابطه معنی‌داری با نمره کل دارند و لذا روایی گویه برای همه آنها تأیید می‌شود.

1 Convergent validity

2 Construct validity

3 Cochran's formula

4 Ryff Scales of Psychological Well-Being (RSPWB)

5 Ryff

6 Keyes

7 Depression Anxiety and Stress Scales (DASS-21)

8 Lovibond & Lovibond

جدول ۱

شاخص‌های توصیفی مربوط به وضعیت هر یک از گویه‌ها

گویه	میانگین	انحراف معیار	همبستگی گویه-نمره	کجی	کشیدگی	CVR	CVI
۱	۲/۲۵	۱/۲۹	۰/۳۴**	-۰/۲۳	-۰/۹۸	۰/۸	۱
۲	۲/۱۱	۱/۳۴	۰/۴۵**	-۰/۱۱	-۰/۹۵	۰/۸۵	۱
۳	۲/۰۹	۱/۲۳	۰/۴۷**	-۰/۱۲	-۱/۰۸	۰/۸	۱
۴	۲/۱۱	۱/۳۱	۰/۳۹**	-۰/۱۱	-۰/۹۹	۰/۹	۱
۵	۲/۲۴	۱/۲۱	۰/۴۵**	-۰/۱۷	-۱/۱۶	۱	۱
۶	۲/۲۵	۱/۲۴	۰/۴۰**	-۰/۲۳	-۱/۱۰	۱	۰/۹
۷	۲/۰۵	۱/۲۷	۰/۵۱**	-۰/۰۵	-۰/۵۰	۱	۱
۸	۲/۰۹	۱/۲۶	۰/۴۲**	-۰/۱۰	-۱/۰۵	۱	۰/۹
۹	۲/۱۰	۱/۲۳	۰/۴۱**	-۰/۱۲	-۱	۱	۱
۱۰	۱/۹۹	۱/۳۱	۰/۴۲**	-۰/۰۱	-۱/۱۱	۱	۰/۹۵
۱۱	۲/۱۵	۱/۲۵	۰/۳۹**	-۰/۱۰	-۰/۸۷	۰/۹	۱
۱۲	۲/۰۱	۱/۳۵	۰/۴۷**	۰/۰۶	-۰/۹۷	۱	۱
۱۳	۲/۰۶	۱/۳۱	۰/۳۲**	-۰/۰۶	-۱/۰۶	۱	۱
۱۴	۲/۴۰	۱/۱۳	۰/۳۳**	-۰/۳۴	-۰/۹۳	۱	۱
۱۵	۲/۰۷	۱/۳۰	۰/۳۶**	-۰/۰۶	-۱/۰۷	۰/۹	۱
۱۶	۲/۲۵	۱/۲۶	۰/۳۵**	-۰/۱۷	-۰/۷۹	۱	۱
۱۷	۲/۲۲	۱/۳۴	۰/۳۹**	-۰/۲۲	-۱/۱۶	۱	۱
۱۸	۲/۲۵	۱/۲۷	۰/۳۷**	-۰/۳۰	-۰/۸۰	۱	۱
۱۹	۲/۱۴	۱/۲۵	۰/۳۶**	-۰/۱۶	-۰/۹۸	۱	۰/۸۵
۲۰	۲/۱۳	۱/۳۱	۰/۳۵**	-۰/۱۲	-۰/۹۵	۱	۱
۲۱	۲/۱۷	۱/۲۵	۰/۳۵**	-۰/۱۵	-۱/۰۸	۰/۹	۱
۲۲	۲/۱۹	۱/۳۰	۰/۳۵**	-۰/۱۹	-۰/۹۹	۱	۱
۲۳	۲/۲۱	۱/۱۸	۰/۳۰**	-۰/۱۱	-۰/۱۶	۰/۸۵	۱
۲۴	۲/۰۵	۱/۳۴	۰/۳۸**	-۰/۰۴	-۱/۱۰	۱	۱

** P<0.01

روایی محتوایی: برای ارزیابی و سنجش روایی محتوایی، دیدگاه‌های یک گروه پنج‌نفری از متخصصان روانشناسی بالینی و روانسنجی درباره ارتباط محتوا و معنای هر گویه با هدف آزمون، به صورت فردی دریافت شد. در این تعاملات، دیدگاه‌های اصلاحی متخصصان همراه با استدلال‌های پژوهشگر مورد بحث قرار گرفت. بیشتر پیشنهادها ارائه شده بر وضوح و شفاف‌سازی گویه‌ها متمرکز بود که در نهایت، پس از مشورت گروهی، توافق حاصل شد. پس از دریافت اصلاحات مرتبط با محتوای گویه‌ها، روایی محتوایی به عنوان میزان ارتباط نظری هر گویه با هدف آزمون تأمین شد. برای ارزیابی کمی روایی محتوایی، شاخص‌های CVI و CVR محاسبه شدند. پرسشنامه میان ۲۰ متخصص توزیع شد و از آنها خواسته شد تا میزان مناسبیت و ضرورت هر گویه را مشخص کنند. طبق داده‌های گزارش شده در جدول ۱، شاخص CVR برای تمامی گویه‌ها بیش از ۰/۸ و شاخص CVI برای تمامی گویه‌ها بیش از ۰/۹ بود. بر اساس نتایج به دست آمده، هر دو شاخص نشان‌دهنده وضعیت مطلوبی برای تمامی گویه‌ها هستند.

روایی همگرا: روایی از طریق در نظر گرفتن همبستگی نمره حاصل از ابزار جدید اندازه‌گیری با ابزارهای شناخته شده قبلی در آن زمینه موضوعی با عنوان روایی همگرا شناخته می‌شود. از آنجایی که هیچ ابزار قبلی مشابه برای سنجش پرخاشگری منفعلانه وجود نداشت برای اطمینان از روایی همگرایی پرسشنامه، همبستگی آن با نمره حاصل از سازه‌های مرتبط افسردگی، اضطراب، و بهزیستی روان‌شناختی بررسی شد. طبق اطلاعات گزارش شده در جدول ۲ همبستگی بین پرخاشگری منفعلانه با افسردگی ۰/۲۷، با اضطراب ۰/۲۵ و با بهزیستی روان‌شناختی ۰/۳۳ به دست آمده است. بنابراین مقیاس پرخاشگری منفعلانه طبق انتظار نظری با سازه‌های مشابه دارای رابطه معنی‌دار است و طبق این روایی همگرا تأیید می‌شود.

جدول ۲

ماتریس همبستگی برای رویی همگرا

دیگران محور	خودمحور	بهبودی روان‌شناختی	افسردگی	اضطراب	۱
					اضطراب
				۰/۲۸**	افسردگی
		۱	-۰/۲۸**	-۰/۳۳**	بهبودی روان‌شناختی
	۱	-۰/۳۵**	-۰/۳۷**	-۰/۴۱**	خود محور
۱	۰/۳۰**	-۰/۱۳**	-۰/۱۹**	-۰/۲۳**	دیگران محور
-۰/۶۵**	-۰/۷۳**	-۰/۳۵**	-۰/۳۷**	-۰/۳۳**	پرخاشگری منفعلانه

** P<0.01

روایی عاملی: با توجه به اینکه مقیاس پرخاشگری منفعلانه قبلا در پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) به کار رفته و ساختار عاملی آن مشخص بود برای ارزیابی روایی عاملی از تحلیل عاملی تأییدی با نرم‌افزار LISREL-10.2 استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ و تصویر ۱ آمده است. در این جدول بار عاملی استاندارد به همراه مقدار t گزارش شده است. گویه‌هایی که مقدار t آنها بیشتر از ۱/۹۶ است رابطه معنی‌داری با عامل زیربنایی خود دارند.

جدول ۳

نتایج تحلیل مدل اندازه‌گیری مقیاس پرخاشگری منفعلانه

مقدار t	ضریب استاندارد	شماره گویه	عامل
۹/۰۴	-۰/۵۴	۱	دیگران محور
۱۰/۵۲	-۰/۶۱	۲	
۵/۸۸	-۰/۳۵	۳	
۷/۸۷	-۰/۴۶	۴	
۵/۴۲	-۰/۳۳	۵	
۱۰/۲۰	-۰/۵۸	۶	
۵/۶۵	-۰/۳۴	۷	
۷/۳۱	-۰/۴۳	۸	
۶/۰۵	-۰/۳۶	۹	
۷/۵۵	-۰/۴۴	۱۰	
۸/۵۵	-۰/۴۹	۱۱	
۶/۹۵	-۰/۴۱	۱۲	
۸/۷۱	-۰/۴۸	۱۳	خودمحور
۱۱/۷۷	-۰/۶۱	۱۴	
۱۲/۷۳	-۰/۶۵	۱۵	
۷/۷۲	-۰/۴۳	۱۶	
۱۴/۶۱	-۰/۷۳	۱۷	
۱۰/۱۹	-۰/۵۵	۱۸	
۱۳/۹۷	-۰/۷۰	۱۹	
۱۰/۵۳	-۰/۵۶	۲۰	
۱۰/۵۱	-۰/۵۷	۲۱	
۱۱/۵۷	-۰/۶۱	۲۲	
۱۰/۴۱	-۰/۵۶	۲۳	
۱۳/۰۲	-۰/۶۷	۲۴	

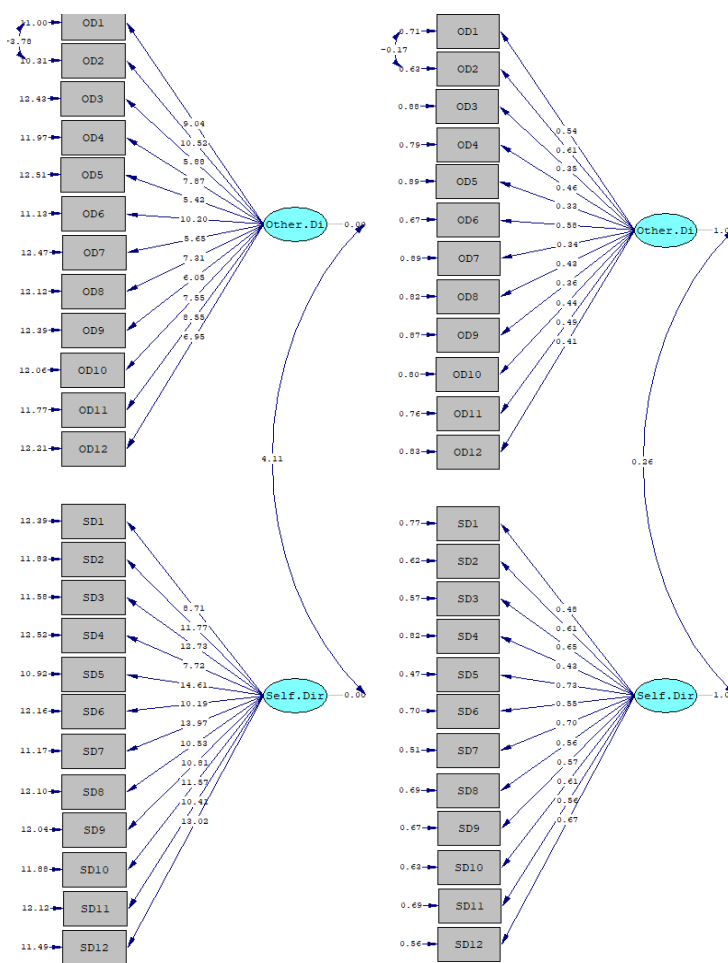
بار عاملی استاندارد، مقدار t و درصد واریانس استاندارد تبیین شده برای تک‌تک گویه‌های مربوط به دو بعد پرخاشگری منفعلانه در جدول شماره ۳ مشخص شده‌اند. ملاک ارزیابی، میزان ارتباط هر گویه به عامل زیربنایی مقدار t و معناداری آن است. مقدار t بالای ۲ دلالت بر معناداری رابطه هر گویه با عامل زیربنایی دارد. همان‌طور که از جدول مشخص است برای همه گویه‌ها رابطه معنی‌داری با عامل زیربنایی دارند. شاخص‌های برازش مدل در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴

شاخص‌های ارزیابی برازش کلی مدل اندازه‌گیری

شاخص	X^2	df	P	RMSEA	GFI	AGFI	SRMR	TLI	IFI	CFI
مقدار	۳۷۲/۶۵	۲۵۰	۰/۰۰	۰/۰۳۸	۰/۹۲	۰/۹۰	۰/۰۴	۰/۹۲	۰/۹۳	۰/۹۳
حد مطلوب	-	-	> ۰/۰۵	< ۰/۰۵	> ۰/۹	> ۰/۹	< ۰/۰۵	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹
وضعیت	نامطلوب	نامطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب	مطلوب

بنا بر اطلاعات جدول ۴، از بین ۹ شاخص بررسی شده شاخص‌های نسبت خی دو به درجه آزادی^۱ (X^2/df)، ریشه میانگین مربعات خطای تقریب^۲ (RMSEA)، شاخص نیکویی برازش^۳ (GFI)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده^۴ (AGFI)، ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد^۵ (SRMR)، شاخص تاکر لوییس^۶ (TLI)، شاخص برازش افزایشی^۷ (IFI) و شاخص برازش تطبیقی^۸ (CFI) در وضعیت مطلوب قرار دارند. مقدار خی دو به حجم نمونه حساس است، در نمونه‌های بزرگ شاخص معتبری برای ارزیابی برازش مدل محسوب نمی‌شود؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که برازش کلی مدل اندازه‌گیری، مطلوب و پذیرفتنی است.

تصویر ۲

مقدار χ^2 برای رابطه گویه-عامل

تصویر ۱

پارامتر استاندارد برای رابطه گویه-عامل

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه (TPA) در یک نمونه ایرانی انجام شد. پرخاشگری منفعلانه نوعی رفتار پنهان است که در آن فرد به جای ابراز مستقیم خشم، از راهکارهایی مانند طفره‌روی، کنایه یا بی‌تفاوتی برای نشان دادن نارضایتی خود

1 Chi-square / Degrees of Freedom

2 Root Mean Square Error of Approximation

3 Goodness of Fit Index

4 Adjusted Goodness of Fit Index

5 Standardized Root Mean Square Residual

6 Tucker-Lewis Index

7 Incremental Fit Index

8 Comparative Fit Index

استفاده می‌کند. این رفتار می‌تواند تأثیرات منفی قابل توجهی بر روابط فردی گذاشته و منجر به بروز تعارضات پنهان شود. با وجود اهمیت این سازه و گسترش روزافزون ابزارهای معتبر برای پیشبرد اهداف پژوهشی جهت سنجش پرخاشگری در کشورهای مختلف، تاکنون در ایران ویژگی‌های روان‌سنجی ابزاری معتبر و اختصاصی برای اندازه‌گیری مستقل پرخاشگری منفعلانه بررسی نشده است. از این رو، هدف از پژوهش حاضر، اعتبارسنجی پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه در نمونه ایرانی بود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری نشان داد که این پرسشنامه از اعتبار و روایی قابل قبولی برخوردار است و می‌تواند به عنوان ابزاری معتبر برای ارزیابی پرخاشگری منفعلانه در جامعه ایرانی مورد استفاده قرار گیرد. TPA یک آزمون مبتنی بر رفتار بوده و با هدف سنجش دقیق ابعاد خودگرا و دیگران‌گرای پرخاشگری منفعلانه طراحی شده است.

به منظور بررسی اعتبار پرسشنامه TPA در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای عامل دیگران‌محور ۰/۷۲، برای عامل خودمحور ۰/۷۷ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۰ به دست آمد. در مقایسه، ضریب آلفای کرونباخ در نمونه خارجی پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) برای عامل دیگران‌محور بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ و برای عامل خودمحور بین ۰/۸۴ تا ۰/۸۹ گزارش شد. همچنین در مطالعه لیم و سو (۲۰۲۲) که پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه (PAS) را توسعه دادند، آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۳ گزارش شد که نشان‌دهنده همسانی درونی عالی است. ممکن است تفاوت در واژگان و برداشت متفاوت از آن‌ها، تأثیرات فرهنگی، تفاوت‌های سنی و تحصیلی در کاهش میزان آلفا این پژوهش نسبت به نمونه خارجی نقش داشته باشند. پژوهش حاضر محدود به جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال شهر زنجان بود اما شرکت‌کنندگان پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه ۱ از ۲۰ تا ۷۴ سال و در مطالعه ۲ از ۱۸ تا ۳۲ سال بودند، و در مطالعه لیم و سو (۲۰۲۲) دامنه سنی شرکت‌کنندگان ۱۸ تا ۶۶ سال بود. با این حال مقادیر به دست آمده نشان‌دهنده همسانی درونی خوب تا عالی بود. همچنین در پژوهش حاضر علاوه بر همگونی درونی به منظور ارزیابی پایایی از روش بازآزمایی نیز استفاده شد. این ضریب با فاصله یک هفته همبستگی ۰/۸۷ را نشان داد. شیوه بازآزمایی در پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه ۲ استفاده شد و این ضریب با فاصله تقریباً ۴ هفته برای TPA دیگران‌محور ۰/۸۶ و برای TPA خودمحور نیز ۰/۸۶ گزارش شد. اکتفا به شاخص‌های همگونی درونی فقط میزان دخالت عوامل داخل آزمون را در اعتبار منظور می‌کند. پایایی، دخالت عوامل خارج از آزمون که شامل منابع خطای خارجی است را هم در نظر می‌گیرد و در مجموع شناخت جامع‌تری از دقت آزمون فراهم می‌شود. بنابراین پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه بر مبنای انسجام درونی و ضریب بازآزمایی، دارای اعتبار و پایایی قابل قبول بود.

در این پژوهش برای بررسی و تأیید روایی محتوایی کیفی با گروهی ۵ نفری از متخصصان روان‌شناسی بالینی و روان‌سنجی بحث و تبادل نظر شد. پس از دریافت و انجام اصلاحاتی درباره محتوای سؤال‌ها، روایی محتوایی تأیید شد. روایی محتوایی کمی نیز با دو شاخص CVR و CVI ارزیابی شد که برای همه گویه‌ها شاخص CVR بیش از ۰/۸ و شاخص CVI بیش از ۰/۹ است. این بدان معناست که این شاخص‌ها برای همه سؤالات (که شامل سؤالات هر دو عامل می‌شوند) در وضعیت مطلوبی قرار دارند و شاخص CVR و CVI در پژوهش شانز و همکاران بررسی نشده بود. روایی محتوایی تضمین می‌کند هر سؤال هم از نظر ارتباط با سازه کلی و هم از نظر سودمندی اطلاعات ارائه شده کفایت لازم را دارد. در همین ارتباط روایی گویه بر اساس همبستگی هر گویه با نمره کل ارزیابی و تأیید شد. مقادیر همبستگی هر گویه با نمره کل در پژوهش حاضر بین ۰/۳۰ تا ۰/۵۱ برای پرخاشگری دیگران‌محور و ۰/۳۵ تا ۰/۷۳ برای پرخاشگری خودمحور بود. در مقایسه، این مقادیر در پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) برای پرخاشگری دیگران‌محور بین ۰/۳۶ تا ۰/۶۶ و برای پرخاشگری خودمحور بین ۰/۳۸ تا ۰/۷۳ بود. یکی از دلایل احتمالی تفاوت دو مطالعه در مقادیر همبستگی گویه با نمره کل به دامنه سنی شرکت‌کنندگان در پژوهش‌ها مربوط است. پژوهش حاضر محدود به جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال بود اما شرکت‌کنندگان پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه ۱ از ۲۰ تا ۷۴ سال و در مطالعه ۲ از ۱۸ تا ۳۲ سال بودند. دلیل دیگر می‌تواند به دقت پاسخ‌دهی شرکت‌کنندگان مربوط باشد. داده‌های پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) حاصل اجرای گسترده کنسرسیوم تحقیقات روان‌شناسی در دوره کرونا به دست آمده است و شرکت‌کنندگان هدایایی برای شرکت دریافت کرده‌اند اما در پژوهش حاضر این اقدام صورت نگرفت. همچنین تفاوت‌های فرهنگی هم می‌تواند موثر بوده باشند. البته مقادیر گزارش شده در پژوهش حاضر همچنان معتبر بودند. به این ترتیب شواهد کافی برای ارتباط هر سؤال به عامل زیربنایی فراهم شده است.

در پژوهش حاضر، روایی سازه با تحلیل عاملی تأییدی بررسی شد. مقادیر شاخص‌های برازندگی شامل NFI، TLI، AGFI، GFI، RMSEA و CFI بر برازش مطلوب و قابل قبول مدل تأکید داشتند. نتایج برآمده از تحلیل عاملی تأییدی نشان داد پرسشنامه TPA از برازندگی خوبی برخوردار است. داده‌های حاصل از برازش پرسشنامه TPA، نشان داد که مدل دو عاملی (دیگران‌محور و خودمحور)، که توسط سازندگان معرفی شده است، در پژوهش حاضر نیز تأیید شد. این نتایج با نتایج پژوهش شانز و همکاران (۲۰۲۱) همسو بود.

به منظور بررسی روایی همگرا، همبستگی بین نمرات پرسشنامه TPA با پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی ریف و مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس (DASS-21) بررسی و تأیید شد. نتایج نشان داد که پرخاشگری منفعلانه همبستگی معناداری با این متغیرها دارد. به‌ویژه، ارتباط آن با افسردگی ($r=0/27$)، اضطراب ($r=0/25$) و استرس ($r=0/33$) نشان‌دهنده تأثیرات منفی پرخاشگری منفعلانه بر سلامت روان است. این یافته‌ها با مطالعه شانز و همکاران (۲۰۲۱) که در مطالعه آن‌ها، همبستگی منفی و معنادار کل نمرات مقیاس TPA، با افسردگی ($r=-0/34$)، اضطراب ($r=-0/30$)، و تنهایی ($r=-0/32$)، و همچنین همبستگی مثبت و معنادار با بهزیستی ($r=0/41$) گزارش شد، سازگار است.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر، می‌توان به این اشاره داشت که استفاده از نمونه پژوهشی در دسترس و محدود به جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال شهر زنجان ممکن است از میزان تعمیم‌پذیری یافته‌ها بکاهد. ساختار فعلی برای جمعیت عمومی حمایت شده است و استفاده از ابزار حاضر در جمعیت بالینی منوط به بررسی بیشتر در نمونه‌های بالینی است. در پژوهش حاضر نقش سن و جنس در نظر گرفته نشده است. داده‌ها در یک مقطع زمانی جمع‌آوری شده‌اند و همچنین به جهت محدودیت پژوهش‌های گذشته‌نگر، در بیان تجربیات و خاطرات گذشته ممکن است سوگیری وجود داشته باشد و یادآوری خاطرات حول محور یک عضو خاص از خانواده باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی کفایت ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس TPA در میان گروه‌های غیر دانشجویی و نیز جمعیت‌های بالینی و همچنین در نمونه‌های مختلف سنی، تحصیلی و فرهنگی بررسی شود. علاوه بر این، استفاده از روش‌های کیفی مانند مصاحبه‌های عمیق و ارزیابی‌های رفتاری می‌تواند دیدگاه‌های جامع‌تری درباره پرخاشگری منفعلانه ارائه دهد. همچنین، بررسی تأثیر برنامه‌های آموزشی و درمانی در کاهش پرخاشگری منفعلانه می‌تواند حوزه‌ای مفید برای پژوهش‌های آینده باشد. در مجموع، مطالعه حاضر نشان داد که پرسشنامه TPA در نمونه دانشجویان از ویژگی‌های روان‌سنجی مطلوبی برخوردار است. تأیید ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی همسو با نسخه انگلیسی (شانز و همکاران، ۲۰۲۱) نشان‌دهنده قابلیت این پرسشنامه در سنجش پرخاشگری منفعلانه با وجود تفاوت‌های فرهنگی است. این پرسشنامه می‌تواند ابزار مناسبی برای سنجش پرخاشگری منفعلانه در پژوهش‌های آینده باشد.

سپاس‌گزاری

نویسندگان از همه شرکت‌کنندگان در پژوهش و همچنین معاونت پژوهشی دانشکده علوم انسانی دانشگاه زنجان که فرایند اجرا را تسهیل کردند قدردانی می‌کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیش از اجرای پژوهش اهداف پژوهش به شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و رضایت آگاهانه آنان اخذ شد. ملاک‌ها و ضوابط اخلاقی انجمن روان‌شناسی آمریکا و ملاک‌های اخلاقی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره ایران در این پژوهش رعایت شده است. تمام موارد اخلاقی شامل رازداری، در اولویت بودن سلامت روان‌شناختی شرکت‌کنندگان، امانت‌داری، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی شرکت‌کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

مشارکت نویسندگان

در این پژوهش ذکراه مروتی به ایده‌پردازی، تدوین مبانی نظری، انتخاب موضوع و مکاتبات پرداخته است و مهتاب دانیالی در جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها مشارکت کرده است. هر دو نویسنده در نگارش و تنظیم متن مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافی ندارند.

منابع

- صاحبی، علی؛ اصغری، محمدجواد و سالاری، راضیه سادات. (۱۳۸۴). اعتباریابی مقیاس افسردگی اضطراب تنیدگی (DASS-21) برای جمعیت ایرانی. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۱(۴)، ۳۶-۵۴.
- ساداتی فیروزآبادی، سمیه و ملتفت، قوام. (۱۳۹۶). بررسی شاخص‌های روانسنجی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف در دانش‌آموزان دبیرستانی مدارس تیزهوشان: پایایی، روایی و ساختار عاملی. *فصلنامه اندازہ گیری تربیتی*، ۸(۲۷)، ۱۰۳-۱۱۹.

References

- Abraham, K. (1924). The influence of oral eroticism on character formation. In K. Abraham (Ed.), *Selected papers on psychoanalysis* London: Hogarth.
- Allen, J. J., & Anderson, C. A. (2017). Aggression and violence: Definitions and distinctions. *The Wiley handbook of violence and aggression*, 1, 1-14.
- American Psychiatric Association. (1952). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Washington, DC: APA.

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. American Psychiatric Publishing.
- Baron, R. A., & Neuman, J. H. (1996). Workplace violence and workplace aggression: Evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 22(3), 161-173.
- Baron, R. A., & Richardson, D. R. (2004). *Human aggression* (2nd ed.). Springer.
- Baykara, S., & Alban, K. (2018). The relationship between self-harming behavior, suicide attempt history, and defense mechanisms in patients with opioid-use disorder. *Dusunen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31(3), 265-273.
- Fenichel, O. (1945). *The psychoanalytic theory of neurosis*. New York: Norton.
- Fuchs, C. Z., & Rehm, L. P. (1977). A self-control behavior therapy program for depression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 45(2), 206.
- Grover, K. E., Carpenter, L. L., Price, L. H., Gagne, G. G., Mello, A. F., Mello, M. F., & Tyrka, A. R. (2007). The relationship between childhood abuse and adult personality disorder symptoms. *Journal of personality disorders*, 21(4), 442-447.
- Hopwood, C. J. (2018). Interpersonal dynamics in personality and personality disorders. *European Journal of Personality*, 32(5), 499-524.
- Hopwood, C. J., & Wright, A. G. C. (2012). A comparison of passive-aggressive and negativistic personality disorders. *Journal of Personality Assessment*, 94(3), 296-303.
- Johnson, J. G., Cohen, P., Kasen, S., & Brook, J. S. (2006). Personality disorders evident by early adulthood and risk for anxiety disorders during middle adulthood. *Journal of Anxiety Disorders*, 20(4), 408-426.
- Kernberg, O. F. (1976). *Object relations theory and clinical psychoanalysis*. New York: Jason Aronson.
- Lim, Y.-O., & Suh, K. (2022). Development and Validation of a Measure of Passive Aggression Traits: The Passive Aggression Scale (PAS). *Behavioral Sciences*, 12(8), 273-273.
- Liu, J., Lewis, G., & Evans, L. (2013). Understanding aggressive behaviour across the lifespan. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 20(2), 156-168.
- McCann, J. T. (1988). Passive-aggressive personality disorder: A review. *Journal of Personality Disorders*, 2(3), 170-179.
- Millon, T. (1981). *Disorders of personality: DSM-III axis II*. John Wiley & Sons
- Neuman, J. H., & Baron, R. A. (1998). Workplace violence and workplace aggression: Evidence concerning specific forms, potential causes, and preferred targets. *Journal of Management*, 24(3), 391-419.
- Neuman, J. H., & Baron, R. A. (2005). Aggression in the workplace: A social psychological perspective. In S. Fox & P. E. Spector (Eds.), *Counterproductive work behavior: Investigations of actors and targets* (pp. 13-40). American Psychological Association.
- Newton-Howes, G., Clark, L. A., & Chanen, A. (2015). Personality disorder across the life course. *The Lancet*, 385(9969), 727-734.
- Parrott, D. J., & Giancola, P. R. (2007). Addressing "The criterion problem" in the assessment of aggressive behavior: Development of a new taxonomic system. *Aggression and Violent Behavior*, 12(3), 280-299.

- Pretzer, J. L., & Beck, A. T. (1996). A cognitive theory of personality disorders. In J. F. Clarkin & M. F. Lenzenweger (Eds.), *Major theories of personality disorder* (pp. 36–105). Guilford.
- Ravyts, S. G., Perez, E., Donovan, E. K., Soto, P., & Dzierzewski, J. M. (2021). Measurement of aggression in older adults. *Aggression and violent behavior*, 57, 101484.
- Redondo, N., Peña, M. E., Graña, J. L., & Andreu, J. M. (2017). Psychometric properties of the Aggression Questionnaire: A replication in a sample of partner-assaultive men in psychological treatment. *Psicothema*, 29(4), 584-589.
- Reich, W. R. (1949). *Character analysis* (3rd ed.). Farrar, Straus, & Giroux.
- Sadati Firoozabadi, S., & Moltafet, Gh. (2017). Psychometric evaluation of Ryff's psychological well-being scale in gifted high school students: Reliability, validity, and factor structure. *Educational Measurement Quarterly*, 8(27), 103–119. [Persian]
- Sahebi, A., Asghari, M. J., & Salari, R. S. (2005). Validation of the Depression, Anxiety, and Stress Scale (DASS-21) for the Iranian population. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 1(4), 36–54. [Persian]
- Santana, M. R. M., Zatti, C., Spader, M. L., Malgarim, B. G., Salle, E., Piltcher, R., et al. (2017). Acute stress disorder and defense mechanisms: A study of physical trauma patients admitted to an emergency hospital. *Trends in Psychiatry and Psychotherapy*, 39(4), 247–256.
- Schanz, C. G., Equit, M., Schäfer, S. K., Käfer, M., Mattheus, H. K., & Michael, T. (2021). Development and psychometric properties of the test of passive aggression. *Frontiers in psychology*, 12, 579183.
- Stevanovic, D., Damjanovic, R., Jovic, V., Bador, K., Nguyen, H. T. M., Senhaji, M., ... & Kerekes, N. (2022). Measurement properties of the life history of aggression in adolescents: data from Morocco, Serbia, Sweden, Vietnam, and the USA. *Psychiatry research*, 311, 114504.
- Tian, Y. (2019). Parental psychological control and adolescent aggressive behavior: Deviant peer affiliation as a mediator and school connectedness as a moderator. *Frontiers in Psychology*, 10, Article 358.
- Tordjman, S., Zittoun, C., Ferrari, P., Flament, M., & Jeammet, P. (1997). A comparative study of defense styles of bulimic, anorexic, and normal females. *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 34(3), 222–227
- Veroude, K., Zhang-James, Y., Fernández-Castillo, N., Bakker, M. J., Cormand, B., & Faraone, S. V. (2016). Genetics of aggressive behavior: an overview. *American Journal of Medical Genetics Part B: Neuropsychiatric Genetics*, 171(1), 3-43.
- Williams, K. D., & Sommer, K. L. (1997). Social ostracism by coworkers: Does rejection lead to loafing or compensation? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(7), 693–706.

پیوست

گویه‌های پرسشنامه پرخاشگری منفعلانه

هر گویه در طیف پنج درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۶) پاسخ داده می‌شود.

- ۱- اگر بخواهم به کسی درسی بدهم، به پیام‌های او پاسخ نمی‌دهم و او را نادیده می‌گیرم.
- ۲- اگر از کسی عصبانی باشم، او و نیازهایش را نادیده می‌گیرم.
- ۳- اگر کسی احساساتم را جریحه‌دار کند، در موقعیت‌های دشوار از او حمایت نمی‌کنم.
- ۴- اگر بتوانم به فردی که دوستش ندارم کمک کنم، از این کار امتناع خواهم کرد.
- ۵- اگر کسی در محیط کار یا دانشگاه من را آزار دهد، مشارکت در کار تیمی خودمان را کاهش می‌دهم.
- ۶- اگر از رفتار کسی ناراضی باشم، مستقیماً با او صحبت نمی‌کنم، اما نسبت به رفتار او با خونسردی یا بی‌علاقگی واکنش نشان می‌دهم.
- ۷- اگر از کسی عصبانی باشم، به او حمایت عاطفی ارائه نمی‌دهم.
- ۸- وقتی کسی که برایم مهم است به من آسیب روحی می‌زند، عادات مشترک مثل پیاده‌روی یا صحبت‌های منظم را متوقف می‌کنم.
- ۹- اگر از دوستی ناراحت باشم، او را از فعالیت‌های لذت‌بخش مثل سفر یا سینما کنار می‌گذارم.
- ۱۰- بعد از بحث با شریک زندگی‌ام، از نشان دادن محبت به او خودداری می‌کنم.
- ۱۱- اگر از کسی در محل کار یا تحصیل ناراحت باشم، به او تحسینی که واقعاً شایسته‌اش بوده را ارائه نمی‌کنم.
- ۱۲- اگر دوستی من را ناامید کند، منتظر می‌مانم تا او قدم اول را برای آشتی بردارد.
- ۱۳- اگر در کاری موفق شوم، آن قدر درباره‌اش فکر می‌کنم تا نکته‌ای منفی در آن پیدا کنم.
- ۱۴- اگر احساس کنم کسی را ناراحت کرده‌ام، متعاقباً از انجام فعالیت‌های لذت‌بخشی که از قبل برنامه‌ریزی کرده‌ام (مانند یک غذای خوب)؛ صرف‌نظر می‌کنم.
- ۱۵- وقتی کسی در موقعیتی استرس‌زا از من حمایت می‌کند، نمی‌توانم آن را بپذیرم چون تصور می‌کنم شایسته آن نیستم.
- ۱۶- وقتی برای اوقات فراغت خود برنامه‌ریزی می‌کنم، به جای انجام کارهای دلخواهم به خواسته‌های دیگران عمل می‌کنم.
- ۱۷- اگر ناراحت باشم، خودم را در فعالیت‌های روزمره (برای مثال: انجام کارهای خانه یا شغل) غرق می‌کنم به‌جای اینکه کار خوبی برای خودم انجام دهم.
- ۱۸- اگر در کاری شکست بخورم، فعالیت‌های تفریحی برنامه‌ریزی‌شده (مانند سینما یا خرید) را لغو می‌کنم.
- ۱۹- اگر احساس کنم به محبت یا فعالیت‌های نشاط‌آور نیاز دارم به جای رفع این نیاز، باز هم به کارهای روزمره ادامه می‌دهم.
- ۲۰- اگر مرتکب اشتباهی شده باشم، بعد از آن حمایت عاطفی دیگران را نمی‌پذیرم.
- ۲۱- اگر ناراحت باشم، از شرکت در فعالیت‌هایی که ممکن است حال من را بهتر کنند خودداری می‌کنم.
- ۲۲- با اینکه سال‌ها است آرزوی خاصی دارم، مانند رفتن به تعطیلات یا تجربه یک فعالیت تفریحی جدید، همیشه فرصت‌های تحقق آن از دست می‌دهم.
- ۲۳- وقتی شک دارم که وظیفه‌ای را خوب انجام داده‌ام، تعریف یا قدردانی دیگران را نمی‌پذیرم.
- ۲۴- وقتی کسی نظر مهربانانه‌ای به من ارائه می‌دهد، فکر می‌کنم فقط می‌خواهد رفتار دوستانه‌ای از خود نشان دهد.